

Ensimmäinen väitöskirja I. K. Inhasta

Kati Lintonen: Valokuvallistettu luonto. I. K Inhan tuotanto luonnon merkityksellistäjänä. Helsingin yliopisto 2011. 304 s. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/27840>

Kati Lintosen taidehistoriallisen väitöskirjan aiheena on valokuvan ja valokuvallistamisen tutkimus. Sen pääkohde on Into Konrad Inha, joka lienee Suomen valokuvataiteilijoista tutkituin. Häntä on ehditty tarkastella valokuvataiteen, kansatieteen, historian ja kirjallisuustieteen parissa. Nyt arvioitava työ on kuitenkin ensimmäinen Inhaan keskittyvä väitöskirjatutkimus ja taidehistoriallinen monografia. Vaikka kirjoittaja pyrkiikin välttämään tekijäkeskistä otetta, käytännössä työ niveltyy osaksi Inhasta käytyä keskustelua samalla kun se pohtii laajemmin luonnon valokuvallistamista.

Inhaan viime vuosina kohdistunut mielenkiinto kertoo valokuvataiteen tunnustamisesta keskeiseksi osaksi Suomen kuvataiteen kenttää ja samalla halusta määrittellä valokuvataide perinteisillä tekijä- ja kaanonmittapuilla. Inhan elämänhistoria täyttää sopivasti romanttisen taiteilijuuden tunnusmerkit, ja hänet voidaan nostaa jalustalle koko taidemuodon kansallisena edelläkävijänä. Suurmiesstatuksen saavuttamisen varma merkki on kriittinen ja kyseenalaistava tutkimus, jollainen Lintosen työn muodossa kohdistuu Inhaan.

Luontosuhde ja sen rakentuminen kansallisen identiteetin osana ovat nekin suomalaisen taiteen- ja kulttuuritutkimuksen perusmateriaalia. Inhan valokuvat ja tekstit tavoittivat julkaistuina suuren kotimaisen yleisön, joten niillä on ollut

laajaa kantavuutta. Hänen toimintansa ajoittui murroskohtaan, jossa modernisaatiokehitys vei pohjan luonnon yksiselitteiseltä määrittelyltä kansallisen projektin kulkumakivenä. Tämä ideologinen ristiriita heijastuu monin tavoin Inhan työssä ja henkilössä.

Lintonen käsittelee Inhan luontosuhdetta ja luonnon valokuvallistamista kolmen temaattisen ”korin” avulla, jotka ovat suomalaiskansallinen, luonnon suojelemisen ja maailman ymmärtämisen näkökulma. Työn rakenne on noussut aineistosta osana hermeneuttista tulkintaprosessia. Pääteemoihin perustuvat korit toimivat itsenäisinä osatutkimuksina, joilla kullakin on oma päätutkimuskysymykseen väljästi liittyvä tavoitteenasettelunsa ja tutkimusotteensa. Tämän seurauksena tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymys elävät tekstin edessä.

Päätutkimuskysymyksinä ovat, millaisena luontoa on ajateltu ja millaisena tekona luonnon valokuvallistaminen on ymmärrettävissä. Lintonen ei sido kysymyksiä Inhaan, Suomeen tai tiettyyn historialliseen kontekstiin. Luonnon ajattelun tutkimusmenetelmänä toimii diskurssianalyysi ja myös valokuvallistamista tarkastellaan ”diskursiivisesti rakentuvana tapahtumana”. Lähtökohdaksi luontoajattelun ja valokuvallistamisen tutkimukselle hän on ottanut Kai Alhasen tulkinnan Michel Foucault’n tiedonarkeologiasta, mutta aineiston käsittelyä hallitsee pikemminkin hermeneuttinen ja viimeisimmässä osatutkimuksessa fenomenologinen tutkimusote.

Tutkimuksen pääaineistona on I. K. Inhan kuvallinen ja kirjallinen tuotanto 1890–1925. Lintonen ei pidä työtään biografisena mutta ei myöskään problematisoi Inhan tekeytymistä diskurssianalyttisen otteensa kannalta. Työssä päinvastoin puhutaan Inhan intentioista, tuotannosta ja henkilöhistoriasta,

joten kokonaan irti biografisesta otteesta siinä ei päästä. Lintonen on muissa julkaisuissa käsitellyt Inhan valokuva- ja kirjallista tuotantoa sekä taiteilijauraa tavalla, jota voisi pitää konventionaalisen taidehistoriallisena. Tämä ei sinänsä haittaa, mutta johdanto ja käsittely eivät tältä osin täysin kohtaa.

Itse käsittely etenee sujuvasti ja keskustelevasti. Osatutkimuksissa käydään läpi suuri joukko teemoja sekä Inhan omaan aikaan että valokuvataiteen nykykeskusteluihin liittyen ja näkökulmat vaihtuvat tiuhaan. Työssä sivutaan laajalti monia tutkimusaloja, mutta kaikkein vahvimmin se ankkuroituu valokuvataiteen tutkimuksen teoriapohjaan. I. K. Inhaan liittyvä aineisto on kattava ja monipuolinen ja sen kokoamisessa on nähty paljon vaivaa. Kuva-aineiston esiinsaanti kirjassa ja verkkojulkaisussa on ollut teknisesti haastavaa, koska mittavasta tuotannosta on jouduttu poimimaan pieni otos ja kuvanlaadustakin on pitänyt tinkiä. Lukijan onneksi monet kuvista on uudelleenjulkaistu muissa yhteyksissä painoasultaan korkeatasoisina.

Lintosen kirja tuo kaiken kaikkiaan esiin paljon arvokasta uutta tietoa ja oivaltavia tulkintoja Inhan kaksijakoisesta suhtautumisesta periferiaaluontoon ja -asukkaihin sekä tämän tuotannossa tapahtuneesta siirtymästä pois ohjelmallisesta nationalismista kohti oma-kohtaista, luonnon itseisarvoon perustuvaa kuvausta. Kokonaisuutena työ tarkentaa merkittävästi käsityksiä Inhan luontokuvauksen erityispiirteistä ja hänen avainroolistaan suomalaisen maiseman valokuvallistajana. Kirja onnistuu esittämään niin Inhan työn kuin nationalistisen luontodiskurssinkin uudenlaisessa tulkintakehyksessä. Se on rikas, omaperäinen ja kunnianhimoinen lisä suomalaisen valokuvataiteen tutkimukseen.

– MAUNU HÄYRYNEN